

DOI: 10.33766/2524-0323.101.115-130

УДК: 341.3 341.4

*Кравченко І. М., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін факультету № 2 Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка, адвокат
(м. Івано-Франківськ, Україна)*

e-mail: inkravchenko2017@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3082-4970>

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО В УМОВАХ МІЖНАРОДНОГО ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

Ті, хто б'ється на війні, –
найчудовіші люди,
і чим ближче до передової,
тим чудовіших людей там зустрінеш.
Ернест М. Хемінґвей

У контексті дослідження розглядається проблема визначення правового статусу співробітників Національної поліції України при залученні їх до участі в міжнародному воєнному конфлікті, і, як наслідок цього, виконання не властивих для них функцій щодо вирішення бойових завдань. В умовах правового режиму воєнного стану поліція може бути введена до складу збройних сил сторони, що перебуває у воєнному конфлікті. Водночас ця сторона зобов'язана попередити супротивника про таке рішення. У разі безпосередньої участі в бойових діях такий склад поліції стає законною військовою ціллю нападу для ворога. Тож проблема способу та/або форми оголошення всім іншим сторонам міжнародного збройного конфлікту (про введення органів Національної поліції до сил оборони) безпосередньо впливає на правовий статус поліцейського, перш за все, з огляду на те, як його сприймає/визначає інша сторона конфлікту.

Поліцейські, які під час дії воєнного стану, відповідно до норм національного законодавства, беруть безпосередню участь у виконанні завдань територіальної оборони, забезпеченні та здійсненні заходів цього правового режиму, фактично діють у складі окремого роду сил Збройних Сил України, перебувають в оперативному підпорядкуванні військовому командуванню, а відтак, є воюючою стороною, бо залучені до особового складу збройних сил сторони міжнародного збройного конфлікту.

У контексті проблеми щодо визначення способу та форми оголошення поліції та інших воєнізованих (напіввоєнних) організацій, що забезпечують охорону порядку, про прирівняння їх до збройних сил (сил оборони) держави всім іншим сторонам воєнного конфлікту (війни та збройного конфлікту), особливо гостро постає питання про законодавчу ініціативу прирівнювання поліцейських до військовослужбовців, а також щодо визнання їх законними комбатантами із введенням воєнного стану та під час їхньої участі у воєнному конфлікті, з детальним опрацюванням відповідних гарантій і компенсацій для співробітників поліції та членів сімей поліцейських.

Ключові слова: поліція, Женевські конвенції, міжнародний військовий конфлікт, збройні сили, право на полон, правовий статус, співробітник поліції, комбатанти, міжнародне гуманітарне право, війна, оборона держави.

Постановка проблеми. Незважаючи на зусилля міжнародної спільноти щодо забезпечення миру, війни та локальні збройні конфлікти залишаються характерною ознакою сьогодення. Право війни та жертв війни, як складові міжнародного гуманітарного права (далі – МГП), посідають одне з найвагоміших місць у новітній міжнародній реальності. Не оминула війна й Україну, де бойові дії не припиняються вже дев'ятий рік, а починаючи з 24.02.2022 року, за визначенням Бюро демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ, вони набули всі ознаки міжнародного збройного конфлікту, і його сторони зобов'язані дотримуватися однакових правил МГП [1, с. 5].

З огляду на страшні та небезпечні явища сьогодення, проблема визначення складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті, є однією з найактуальніших цієї галузі міжнародного права. З введенням правового режиму воєнного стану (Указ Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 року [2]) набули суттєвих змін повноваження, компетенції, права та обов'язки, порядки, процедури тощо майже всі державні інституції України. Так, за визначенням очільників МВС України, за час війни поліція почала виконувати дуже різнопланові завдання і функції, з якими раніше стикалися набагато рідше, активно залучаючись саме до ведення бойових дій. Прикладом цього є формування додаткової штурмової бригади Національної поліції, яка безпосередньо братиме участь у штурмових діях для звільнення територій, які досі під окупацією [3].

На жаль, у чинних актах міжнародного права немає прямого посилення на правовий статус цивільних поліцейських, як працівників державного воєнізованого формування (paramilitary organization), залучених до збройного конфлікту. Тож особливе місце за умов міжнародного збройного конфлікту набуває правове становище поліції та поліцейських. За загальним правилом, сили правопорядку не входять до складу суб'єктів, перерахованих у Конвенціях, що складають основу права війни та жертв війни, а отже, не можуть мати право на статус законного комбатанта за нормами МГП.

Водночас, відповідно до вимог МГП, при настанні умов війни та, як наслідок цього, введення в державі правового режиму воєнного стану, поліція може бути введена до складу збройних сил сторони, що перебуває у воєнному конфлікті. Водночас, сторона збройного конфлікту, яка включає особовий склад цивільної поліції до свого військового контингенту, зобов'язана щоразу попереджати супротивника про таке рішення. Особи, які входять до складу цих збройних сил, є комбатантами, тобто вони мають право брати безпосередню участь у воєнних діях. При невиконанні такої умови членів особового складу поліції цих сил розглядатимуть як цивільних осіб зі зброєю в руках, з усіма правовими наслідками [4, с. 43]. Для забезпечення поваги й захисту цивільного населення сторони, що перебувають у конфлікті, повинні завжди розрізняти цивільне населення й комбатантів [4, с. 48].

У разі безпосередньої участі в бойових діях, залучений особовий склад поліції стає законною військовою ціллю нападу для ворога, через що дії, спрямовані на заподіяння шкоди життю та здоров'ю поліцейського, перестають носити злочинний характер. Тож, як вбачається, головний та вирішальний аспект щодо визначення статусу поліцейського в умовах збройного конфлікту – це питання про те, ким вважає поліцейського інша сторона конфлікту та що саме вважати заявою уряду для визнання їх комбатантами. Актуалізована тема даного дослідження через відверто затяжний характер уже не, так званої, «гібридної війни», а повномасштабного міжнародного збройного конфлікту, що відбувається в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних учених, які розробляли проблематику визначення режиму воєнного стану та статусу поліцейських, зокрема, правового статусу поліцейських як комбатантів в умовах воєнного стану та під час їхньої участі у воєнному конфлікті. Так питання міжнародних стандартів щодо статусу поліції досліджувались колективом авторів під керівництвом О. А. Банчука [5] та О. С. Передерій [6]; правовий статус поліцейського в Україні – у роботах Р. В. Дмитрика [7], [8]; питання правового забезпечення адміністративно-правового режиму «воєнного стану» стали об'єктом дослідження С. М. Корещького [9]; проблемами статусу поліції в умовах воєнного стану досліджувались Н. Ф. Ващук, С. С. Вітвіцьким, А. С. Синєкопом, Є. В. Зозулюю, С. П. Пекарським, Д. С. Пономарьовою, А. А. Приходьком, О. О. Терещенком, О. П. Цурканом [10]. Питання щодо гарантії особистої безпеки озброєного працівника МВС розробляв М. М. Романяк [11]. Визначення юридичного статусу поліцейського як комбатанта в умовах воєнного стану в контексті доктринального взаємозв'язку кримінального процесу та адміністративного права України запропонував Ю. Л. Єлаєв [12].

Автором не заперечено існування методологічної можливості визначення правового статусу поліцейського (працівника правоохоронного органу) в особливий період, як комбатанта, крізь різні призми правових взаємозв'язків. Однак, указані та інші автори досліджують зазначену проблему в контексті доктринального взаємозв'язку різних галузей саме національного права, а головний та вирішальний аспект щодо визначення статусу поліцейського в умовах міжнародного збройного конфлікту (ким та з огляду на що вважає його та поліцію в цілому інша сторона воєнного конфлікту) залишається поза увагою науковців. Спроба дослідити цей аспект і становить наукову новизну теми статті.

Формулювання цілей. Метою статті є: (1) встановлення актуальності, а відтак, можливості нормативного закріплення правового статусу комбатанта щодо поліцейських, які брали (беруть) участь у захисті державного суверенітету України та її територіальної цілісності, а також у ході відсічі збройної агресії проти України; (2) відповідно до норм міжнародного права, визначення способу та/або форми оголошення всім іншим сторонам міжнародного збройного конфлікту про введення органів Національної поліції до сил оборони держави та закріплення цих норм у національних нормативно-правових актах.

Виклад основного матеріалу. М. О. Бердяєв, говорячи про морально-психологічне виправдання агресії, зазначав, що найпоширеніший погляд, яким

виправдовується війна з боку якого-небудь народу, той, що правда і справедливість на стороні цього народу. Ворожий же народ представляється таким, що цілком перебуває в неправді й несправедливості [13]. Водночас, який би правовий термін на офіційному рівні не вживали сторони кривавого збройного конфлікту, що відбувається на теренах України, вони зобов'язані дотримуватися однакових правил МГП. Як зазначає, Бюро демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ, повне розділення між *jus contra bellum* (законом, що забороняє вести війну) і *jus in bello* (законом, що застосовується під час війни) має кілька наслідків, які часто важко зрозуміти суспільству та прийняти тим, хто воює, щоб захистити свою країну [1, с. 5].

Отже, постає принципова проблема визначення, відповідно до норм міжнародного права, правового статусу осіб, що забезпечують зі зброєю в руках національну безпеку й оборону України. Згідно з юридичною енциклопедією, правовий статус – становище того чи іншого суб'єкта в правовій реальності, що відображається у його взаєминах із суспільством і державою, а також сукупність їх прав і обов'язків [14, с. 44]. О. Ф. Скакун визначає термін «правовий статус» як систему закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов'язків, відповідальності, відповідно до яких індивід, як суб'єкт права, координує свою поведінку в суспільстві» [15, с. 427, 431]. Як справедливо зазначає Р. В. Дмитрик, форми, методи та засоби правового статусу поліцейського в першу чергу залежать від національних особливостей визначення основних завдань держави в той чи інший історичний період її розвитку [7, с. 165].

Визначення правового статусу осіб, що включені до збройних сил держави (сил оборони) – сторони воєнного конфлікту (комбатанти та некомбатанти), а також цивільних осіб (не належать до комбатантів та некомбатантів), регламентовано нормами МГП, зокрема, ст.ст. 1-3 Додатка до IV Гаазької конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додатка до неї від 18.10.1907 року, що набули чинності для України 24.08.1991 року [16], ст.ст. 4, 8, Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12.08.1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 08.06.1977 року, що набув чинності для України 25.07.1990 року [4], ст.ст. 2, 4 III Женевської конвенції про поведінку з військовополоненими від 12.08.1949 року [17] та ст.ст. 2, 4 IV Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 року, що набули чинності для України 03.01.1955 року [18].

Так комбатантом (фр. *combattant* – «той, котрий воює») є особа, яка входить до складу збройних сил сторони воєнного конфлікту (організованих збройних формувань, що перебувають під командуванням осіб, відповідальних перед цією державою за дії своїх підлеглих) і має право безпосередньо брати участь у військових діях. А некомбатант (фр. *non-combattant* – «той, котрий не воює») особа, яка входить до складу збройних сил воюючої держави і який не воює, зокрема медичний і духовний персонал, інтенданти, військові кореспонденти та юристи (до цієї проблематики раніше ми вже звертались у попередніх роботах [19, с. 130-131], [20, с. 125-126], [21, с. 138-139]).

Світові та європейські стандарти діяльності поліції та правовий статус цивільних поліцейських, зокрема в умовах дії режиму воєнного стану та залучених

до участі у воєнному конфлікті, регулюються міжнародними нормами, перш за все, ст.ст. 1, 5 Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку», затвердженого Резолюцією № 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1979 року [22]; ст.ст. 4, 9, 12, 13, 15 розділу А; та ст.ст. 1-7 розділу С Резолюції № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію» від 08.05.1979 року [23]; ст.ст. 5, 11, 14, 16, 31, 36-39, 45 Європейського кодексу поліцейської етики від 19.09.2001 року [24]; та нормами національного права, а саме, ст.ст. 1, 12, п. 3, 4 ст. 18 Закону України «Про національну безпеку України» [25]; ст. 17 Закону України «Про основи національного спротиву» [26]; ст.ст. 1, 9, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [27]; ст.ст. 24, 42, 46 Закону України «Про Національну поліцію» [28].

Згідно з положеннями розділу С Європейської Декларації про поліцію («Війна та інші надзвичайні обставини – окупація іноземною державою»), поліцейський зобов'язаний виконувати свої завдання щодо захисту громадян та власності під час війни та ворожої окупації на користь цивільного населення, через те він не повинен мати статусу «воюючої Сторони» і до нього не можуть бути застосовані положення III Женевської конвенції [17], а положення IV Женевської конвенції [18] щодо захисту цивільних осіб під час війни поширюються на цивільну поліцію [23]. Утім, сторона збройного конфлікту, може включати особовий склад цивільної поліції до свого військового контингенту, але при таких обставин зобов'язана щоразу попереджати супротивника про таке рішення [4, с. 43]. Тож поліцейський, який входить до складу цих збройних сил у розумінні норм МГП є комбатантом, тобто він має законне право брати безпосередню участь у воєнних діях, але при цьому він сам стає законним військовим об'єктом.

Професор міжнародного права Квебекського університету (Монреаль, Канада) Марко Сассолі, зазначає, що аби захистити громадянське населення, необхідно проводити лише одну різницю – різницю між тими, хто бере (може брати) безпосередню участь у військових діях, і всіма іншими – тими, хто не заважає і не може завадити ворогові військовими способами отримати контроль над своєю країною у формі повної військової окупації, незалежно від того, який інший внесок можуть вносити у військові зусилля [29]. Отже, постає принципове питання щодо обґрунтування статусу поліцейського в умовах воєнного стану як цивільної особи й комбатанта та моменту зміни цих статусів. Як зазначалось, поліція може бути прирівняна до збройних сил за умови, що сторона, яка ввела їх до складу збройних сил, оголосить про це всім іншим сторонам конфлікту. При невиконанні такої умови членів особового складу цих сил розглядатимуть як цивільних осіб [12, с. 43]. Відповідна заява Україною свого часу про це була зроблена, за якою стратегічне керівництво силами та засобами Національної поліції, які залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, на час проведення таких заходів переходила до Генерального штабу Збройних Сил України та підпорядковувались Командувачеві об'єднаних сил, рішення якого є обов'язковими до виконання [30, с. 8, 9]. Але ця заява втратила чинність на підставі Закону № 2217-IX від 21.04.2022.

Водночас, визначення статусу поліцейського як комбатанта вітчизняні науковці обґрунтовують виключно крізь призму норм національного законодавства. Так Ю. Л. Єлаєв обґрунтовує фундаментальний та праксеологічний зміст визначення юридичного статусу поліцейського в умовах воєнного стану обумовленістю доктринального взаємозв'язку кримінального процесу та адміністративного права України, як галузей публічно-правового регулювання. Дослідник робить висновок, що поліцейські Національної поліції України в умовах воєнного стану набувають юридичного статусу комбатантів тільки в разі виконання ними своїх службових повноважень щодо здійснення заходів правового режиму воєнного стану та тільки під час їхньої безпосередньої участі у бойових діях, у воєнних діях, які спрямовані на захист суверенітету, територіальної цілісності, національної (державної) безпеки України, у період збройної агресії проти України, а у поліцейських (слідчих, дізнавачів, оперативних співробітників Національної поліції) за будь-яких умов відсутній юридичний статус некомбатантів, оскільки ані поліцейські України, ані Національна поліція України в даному випадку не є службовими особами та не є органами і підрозділами в межах загальної структури Збройних Сил України [12, с. 204-205]. Не заперечуючи проти такого типового підходу, зазначимо, що сучасний збройний конфлікт на території України, відповідно до норм МГП, носить характер міжнародного, а відтак, вирішальним у визначенні цивільного поліцейського як комбатанта є сприйняття його таким збройними силами супротивника. Недаремно, згідно з нормами МГП, існує обов'язок сторони, яка перебуває в конфлікті і яка включає у свої збройні сили напіввоєнну організацію або озброєну організацію, що забезпечує охорону порядку, щоразу повідомляти про це інші сторони, котрі перебувають у конфлікті. При невиконанні такої умови членів особового складу зазначених сил розглядатимуть як цивільних осіб [4, с. 43].

Реалії сучасної війни такі, що не можливо чітко визначити, де проходить передовий край (лінія зіткнення), що вважати безпосередньою участю в заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави, коли поліцейський діє як комбатант, а коли як цивільна особа. Під час дії воєнного стану поліцейський може застосовувати заходи примусу, включаючи застосування вогнепальної зброї, без врахування вимог та заборон, передбачених Законом, стосовно осіб, які здійснюють агресію проти України, та завдавати зазначеним особам тілесних ушкоджень, каліцтва [28, с. 42]. Постають принципові питання: (1) у ролі кого в зазначених випадках буде діяти працівник поліції – цивільного поліцейського чи комбатанта; (2) проти кого будуть застосовуватись ним спеціальні засоби – як до порушника закону, чи як до комбатанта, що діє у складі збройних сил іншої сторони міжнародного збройного конфлікту; (3) у ролі кого будуть сприймати такого поліцейського представники збройних угруповань противника. Відповідь є очевидною, а концепції доктринальних взаємозв'язків різних галузей права України щодо визначення правового статусу такого поліцейського вбачаються недоречними.

Професор М. Сассолі, зазначає, що цивільні особи, у тому числі не включені до збройних сил офіцери поліції, які незаконно беруть безпосередню участь у військових діях, втрачають право на захист від нападів протягом усього

часу такої участі. Усі інші, крім комбатантів, є цивільними особами, які мають захист, передбачений правом ведення військових дій. Категорії цивільних осіб і комбатантів є взаємовиключними та взаємодоповнюючими, що має дуже важливе значення для цілісності та ефективності МПП, оскільки дає можливість уникнути ситуації, коли одні люди билися б, але проти них битися було б не можна, або коли інші зазнавали б нападу, але не могли б захищати себе і не робили цього. Норми, що дають подібні переваги або, відповідно, ставлять одну зі сторін у подібне невідгідне становище, ніколи не дотримувалися б і підрвали всю систему МПП у цьому конфлікті [29].

Згідно з пунктом 29 глави 2 розділу I Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України [29], комбатантами є особи, які можуть брати безпосередню участь у воєнних діях та входять до складу збройних сил сторін. Звичайно, зазначена інструкція є нормативним актом, але логічна побудова не відповідає нормам МПП, які є обов'язковими для України, бо, відповідно до міжнародних норм права, особи, які входять до складу збройних сил сторони (усі організовані збройні сили, групи і підрозділи, що перебувають під командуванням особи, відповідальної перед цією стороною за поведінку своїх підлеглих), що перебуває в конфлікті (крім осіб, що відносяться до некомбатантів), є комбатантами, тож саме через це вони і мають право брати безпосередню участь у воєнних діях [4, с. 43].

Тож, як видається, вирішальним у визначенні правового статусу поліцейського (включаючи слідчого, дізнавача, співробітника оперативних підрозділів Національної поліції тощо), як комбатанта в умовах міжнародного збройного конфлікту та дії режиму воєнного стану, є, по-перше, включення його підрозділу та/або органу Національної поліції України (як напіввоєнної організації або озброєної організації, що забезпечують охорону порядку) до складу збройних сил (сил оборони) України, та, по-друге, повідомлення про це інших сторін, що перебувають у конфлікті.

Згідно з п. 18 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України», сили оборони – Збройні Сили України, а також інші утворені, відповідно до законів України, військові формування, правоохоронні та розвідувальні органи, органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення оборони держави [25, с. 1]. Водночас, у зазначеному законі, на відміну від Національної гвардії України, яка в умовах дії правового режиму воєнного стану, входить до сил оборони, статус Національної поліції із введенням такого стану не визначено [25, с. 18]. Не визначено такий статус поліції, як складової сил безпеки та сил оборони, і нормами Закону України «Про основи національного спротиву» [26, с. 17]. Відповідні норми відсутні і в Законі України «Про Національну поліцію України», хоча і визначено додаткові повноваження поліції та поліцейського в умовах дії режиму воєнного стану [28, с. 24, 42, 46]. Водночас, згідно з п. 2 ст. 24 зазначеного закону, у разі виникнення загрози державному суверенітету України та її територіальній цілісності, а також у ході відсічі збройної агресії проти України, органи та підрозділи, що входять до системи поліції, відповідно до за-

конодавства України, беруть участь у виконанні завдань територіальної оборони, забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану в разі його оголошення на всій території України або в окремій місцевості [28, с. 24]. Своєю чергою, сили територіальної оборони Збройних Сил України – окремий рід сил Збройних Сил України, на який покладається організація, підготовка та виконання завдань територіальної оборони [26, с. 1]. Але чи можна вважати це заявою України, як воюючої сторони міжнародного збройного конфлікту, про включення у свої збройні сили поліцію, як напіввоєнну організацію або озброєну організацію, що забезпечує охорону порядку, інші сторони, що перебувають у конфлікті, вбачається сумнівним.

Разом, відповідно до п. 10 ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію України», під час дії воєнного стану поліцейський може застосовувати заходи примусу, включаючи застосування вогнепальної зброї, стосовно осіб, які здійснюють агресію проти України, та завдавати зазначеним особам тілесних ушкоджень, каліцтва. Утім, якщо поліцейський застосовує зброю, виконуючи функції територіальної оборони, то він, без сумніву, діє не як поліцейський, а як військовослужбовець у складі збройних сил воюючої сторони. З огляду на правову конструкцію зазначеної норми, застосування вогнепальної зброї цивільним поліцейським стосовно осіб, які здійснюють агресію проти України, призводить до втрати ним статусу цивільної особи та вважає таким, що вже не перебуває під обов'язковим захистом цивільного населення під час війни. Утім, цивільною особою є будь-яка особа, що не належить до комбатантів та некомбатантів, а в разі сумніву щодо того, чи є яка-небудь особа цивільною особою, вона вважається цивільною особою [4, с. 50]. Ба більше, цивільний поліцейський, як особа, яка перебуває під захистом, за жодних обставин не може відмовлятися, частково або цілком від прав, які йому забезпечують норми МГП [18, с. 8].

Звичайно, відповідно до п. 22 «Прикінцевих та перехідних положень» Кримінального кодексу України, цивільні особи, до яких норми МГП відносять і цивільних поліцейських, не несуть кримінальної відповідальності за застосування вогнепальної зброї проти осіб, які здійснюють збройну агресію проти України, якщо така зброя застосована відповідно до вимог Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» [32], [33, с. 1, 4, 5]. Однак, в умовах міжнародного збройного конфлікту, з огляду на безпеку осіб, яких норми МГП відносять до цивільного населення, вирішальним є те, який саме статус за цими особами визнає інша сторона конфлікту. Звичайно, можливо стверджувати, що нібито Україні байдуже, що там собі «визнає» агресор, але це безпосередньо стосується безпеки великої кількості людей, якщо вона взагалі можлива в умовах такої страшної війни.

Водночас, для сприяння посиленню захисту цивільного населення від наслідків воєнних дій поліцейські, як комбатанти, зобов'язані відрізняти себе від цивільного населення в момент, коли вони беруть участь у нападі або у воєнній операції, що є підготовкою до нападу. Однак, через те що під час збройних конфліктів бувають такі ситуації, коли, внаслідок воєнних дій, озброєний комбатант не може відрізнити себе від цивільного населення, він зберігає свій статус комбатанта за умови, що в таких ситуаціях відкрито носить свою зброю: (а) під

час кожного воєнного зіткнення, і (b) в той час, коли перебуває на виду в противника в ході розгортання в бойові порядки, що передують початку нападу, у якому він повинен взяти участь [4, с. 44].

Зрозуміло, що значна кількість працівників цивільної поліції при виконанні службових функцій, як у районах бойових дій, так і поза ними, відкрито носять зброю, але це не свідчить про наявність у них статусу комбатантів. На превеликий жаль, може так статись (і трапляється), що ці особи зазнають нападу силами та засобами ворожої сторони конфлікту і при реальній можливості дають відсіч, вступаючи в бій, та, як наслідок цього, мають втрати й пошкодження. З огляду на це, гостро постає питання про соціальний захист таких поліцейських і їхніх членів сімей, бо є дуже важливим, у якому саме правовому статусі (комбатанта чи цивільної особи) перебуває на той момент поліцейський, особливо коли відсутній бойовий наказ (розпорядження) про виконання підрозділом поліції (групою, особисто тощо) бойових завдань (заходів, у тому числі оперативно-бойових) набути статус учасника бойових дій тощо.

Звичайно, далеко не всі комбатанти беруть безпосередню участь у бойових діях, але їм вже не доведеться доводити, що вони військовослужбовці, а працівникам поліції (напіввоєнної організації або озброєні організації, що забезпечують охорону порядку) не доведеться доводити, що вони прирівняні до збройних сил (сил оборони) своєї держави. Проте це можливо за умови, що Україна, як сторона міжнародного збройного конфлікту, передбачить нормативну можливість, що з введенням режиму воєнного стану входження підрозділів Національної поліції, за аналогією з Національною гвардією, до складу сил оборони (Збройних Сил України), чим оголосить всім іншим сторонам конфлікту, що визнає поліцейських комбатантами. В іншому випадку виникає правовий нонсенс, бо, створюючи в складі Національної поліції нові штурмові бригади (наприклад, об'єднану штурмову бригаду «Лють») як, фактично, військові об'єднання, бійці їх нормативно не можуть вважатись комбатантами, через те що не ввійдуть до складу сил оборони України [3].

Висновки. Отже, украй важливо, який саме правовий статус поліцейського як працівника правоохоронного органу, що діє в умовах режиму воєнного стану, визначено законодавством України. Проте, з огляду на його участь у міжнародному збройному конфлікті, не менш важливим є ставлення ворожої сторони щодо визначення за ними статусу або комбатанта, або цивільної особи, яка нібито незаконно застосує проти неї зброю.

У контексті проблеми щодо визначення способу та форми оголошення поліції та інших воєнізованих (напіввоєнних) організацій, що забезпечують охорону порядку, про прирівняння їх до збройних сил (сил оборони) держави, усім іншим сторонам воєнного конфлікту (війни та збройного конфлікту), особливо гостро постає питання про законодавчу ініціативу прирівнювання поліцейських до військовослужбовців, а також щодо визнання їх законними комбатантами із введенням воєнного стану та під час участі їх у воєнному конфлікті, з детальним опрацюванням відповідних гарантій та компенсацій для співробітників поліції та членів сімей поліцейських, які під час їхньої участі у воєнному конфлікті потрапили в полон.

Вбчається актуальним та доцільним доповнити частину 4 ст. 18 Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 року № 2469-VIII абзацем другим, виклавши його в наступній редакції: «Із введенням воєнного стану Національна поліція України приводиться в готовність до виконання завдань за призначенням в умовах дії правового режиму воєнного стану, входить до сил оборони, виконує завдання та підпорядковується, відповідно до положень Закону України «Про правовий режим воєнного стану» та Закону України «Про Національну поліцію України».

Використані джерела:

1. Звіт про порушення міжнародного гуманітарного права та права людини, воєнні злочини та злочини проти людяності, вчинені в Україні починаючи з 24.02.2022 року. Організація з безпеки та співробітництва в Європі Бюро з демократичних інститутів і прав людини. Вербальна нота №132/2022 від 12.04.2022. ODHR.GAL/26/22/Rev.1. 11 May 2022. 114 с. URL : <https://www.osce.org/uk/odhr/517815>.

2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 року № 64/2022. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>. (дата звернення: 25.01.2023).

3. За кожною цифрою – людина, доля якої скалічена. Про статистику воєнних злочинів та рік війни. Ітерв'ю з заступником міністра МВС України К. Павліченко 24.02.2023. URL : <https://life.nv.ua/ukr/socium/richnycya-vtor-gnennyia-pidsumki-zarik-skilki-voeynih-zlochiviv-skojila-rf-v-ukrajini-ostanni-novini-50306525.html>.

4. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 08.06.1977. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws>. (дата звернення: 29.01.2023)

5. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. О. А. Банчука. Київ : Москаленко О. М., 2013. 588 с.

6. Передерій О. С. Правовий статус поліції країн континентальної правової сім'ї: (загальнотеоретична характеристика на матеріалах Франції, Німеччини, Польщі): дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2009. 211 с.

7. Дмитрик Р. В. Адміністративно-правовий статус поліцейського в Україні : дис. ... на здоб. наук. ст. канд. юрид. наук за спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2021. 204 с.

8. Дмитрик Р. В. Права та обов'язки як елемент адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні. *Юридична наука*. 2019. № 9. С. 203-208.

9. Корецький С. М. Правове забезпечення адміністративно-правового режиму «воєнного стану». *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки» № 11(57), 2022. Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. С. 24-27.

10. Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 01.07.2022 року). Донецький державний університет внутрішніх справ. Кропивницький, 2022. 398 с.

11. Романяк М. М. Гарантії особистої безпеки озброєного працівника міліції: до питання про вдосконалення правового регулювання. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Сер. Юриспруденція. 2014. № 10-2. Т. 1. С. 81-83.

12. Слаєв Ю. Л. Юридичний статус поліцейського як комбатанта в умовах воєнного стану: доктринальний взаємозв'язок кримінального процесу та адміністративного права України. Вивчення криміногенної ситуації в Україні та прогнозування її подальшої динаміки (вплив воєнних факторів) : матеріали наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 07 вересня 2022 р.) / [редкол.: Вербенський М. Г., Опришко І. В., Кулик О. Г. та ін.]. Київ : ДНДІ МВС України; Харків: Мачулін. 2022. С. 200-205.

13. Бердяєв М. О. Досліді з психології війни та національності, 1990. 208 с. URL : <http://lib.ru/HRISTIAN/BERDQEW.txt>.

14. Шемшученко Ю. С., Пархоменко Н. М. Правовий статус. Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. Т. 5 : П С. С. 44.

15. Скакун О. Ф. Теорія права і держави. 4-те видання, стереотипне. Підручник. Київ : Алерта, 2021. 528 с.

16. Додаток до IV Гаазької конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додатка до неї від 18.10.1907 року (набрання чинності для України 24.08.1991 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#n2. (дата звернення: 29.01.2023)

17. III Женевська конвенція про поведження з військовополоненими від 12.08.1949 року. Ратифіковано Україною 03.07.1954 року (в редакції закону України від 08.02.2006 року № 3413-IV. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153. (дата звернення: 29.01.2023)

18. IV Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 року. Ратифіковано Україною 03.07.1954 року (в редакції закону України від 08.02.2006 року № 3413-IV. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154. (дата звернення: 29.01.2023)

19. Кравченко І. М. Порівняльно-правове дослідження статусів «військовополонений» та «цивільний заручник» з огляду на проведення операції Об'єднаних Сил (АТО) із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії на сході України. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. № 2 (36), 2018. С. 128-140. URL : <http://pravo-snu.lg.ua/Actual-36/Actual36.pdf>.

20. Кравченко І. М. Правові аспекти визначення статусу військовополоненого з огляду на проведення Україною операції Об'єднаних Сил (АТО) із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії РФ у Донецькій і Луганській областях. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2019. Вип. 1 (85). С. 127-139. URL : <http://lduvs.edu.ua/wp-content/uploads/Docs/vysnik/2019-1.pdf>.

21. Кравченко І. М. Правовий статус «військовополонений» і «цивільний заручник» у контексті норм міжнародного гуманітарного права та проведення операції Об'єднаних сил (АТО) на Сході України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 114, 1 (Трав 2020), 137-149. DOI : <https://doi.org/10.33270/01201141.137>.

22. Резолюція 34/169 Генеральної Асамблеї ООН «Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку» від 17.12.1979 року. URL : <https://regulation.gov.ua/documents/id209511>. (дата звернення: 23.01.2023)

23. Резолюція № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи прийнята на 31-й сесії ПАРЕ «Декларація про поліцію». м. Страсбург 08.05.1979 року. URL : <https://regulation.gov.ua/documents/id209571/payments>. (дата звернення: 23.01.2023)

24. Європейський кодекс поліцейської етики : Рекомендація (2001) 10, ухвалена Комітетом міністрів Ради Європи 19.09.2001 року. URL : <https://hrea.org/wp-content/>

uploads/2021/02/Recommendation-Rec200110_European-Code-of-Police-Ethics_Ukrainian.pdf. (дата звернення: 23.01.2023)

25. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 31, ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>. (дата звернення: 23.01.2023)

26. Про основи національного спротиву : Закон України від 16.07.2021 року № 1702-IX. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2021, № 41, ст. 339. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>. (дата звернення: 23.01.2023)

27. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 року № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015, № 28, ст. 250. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>. (дата звернення: 23.01.2023)

28. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015, № 40-41, ст. 379. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>. (дата звернення: 23.01.2023)

29. Сассолі М. Законні цілі нападу на міжнародне гуманітарне право. Квебекський університет, Монреаль, Канада. 23-01-2004. URL : <https://www.icrc.org/ua/doc/resources/documents/misc/ihl-attacks-230104.htm>.

30. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей : Закон України від 18.01.2018 року № 2268-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 10, Ст. 54 (закон втратив чинність на підставі Закону № 2217-IX від 21.04.2022). URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2268-19>. (дата звернення: 23.01.2023)

31. Інструкція про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, затверджена Наказом Міністерства оборони України від 23.03.2017 року № 164, зареєстрована у Міністерстві юстиції України від 09.06.2017 року за № 704/30572. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>. (дата звернення: 23.01.2023)

32. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 25-26, ст.131. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. (дата звернення: 23.01.2023)

33. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України : Закон України від 03.03.2022 року № 2114-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#n2>. (дата звернення: 23.01.2023)

References:

1. Zvit pro porushennya mizhnarodnoho humanitarnoho prava ta prava lyudyny, voyenni zlochyny ta zlochyny proty lyudyanosti, vchyneni v Ukrayini pochynayuchy z 24.02.2022. Orhanizatsiya z bezpeky ta spivrobotnytstva v Yevropi Byuro z demokratychnykh instytutiv i prav lyudyny. Verbal'na nota # 132/2022 vid 12.04.2022. ODİHR. GAL/26/22/Rev.1. 11 May 2022. (2022) N. p. [Electronic resource] URL: <https://www.osce.org/uk/odihr/517815>. [in Ukrainian].

2. Pro vvedennya voyennoho stanu v Ukrayini. Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 24.02.2022 № 64/2022. (2022). N. p. [Electronic resource] URL : <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>. [in Ukrainian].

3. Za kozhnoyu tsyfroyu - lyudyna, dolya yakoyi skalichena. Pro statystyku voyennykh zlochyntiv ta rik viyny. Iterv"yu z zastupnykom ministra MVS Ukrayiny K.

Pavlichenko 24.02.2023. (2023) N. p. [Electronic resource] URL : [https:// life.nv.ua/ukr-socium/richnycya-vtorgnennyya-pidsumki-za-rik-skilki-voynnyih-zlochyniv-skojila-rf-v-ukrajini-ostanni-novini-50306525.html](https://life.nv.ua/ukr-socium/richnycya-vtorgnennyya-pidsumki-za-rik-skilki-voynnyih-zlochyniv-skojila-rf-v-ukrajini-ostanni-novini-50306525.html). [in Ukrainian].

4. Dodatkovyy protokol do Zhenevsk'kykh konventsiiy vid 12.08.1949, shcho stoyet'sya zakhystu zhertv mizhnarodnykh zbroynnykh konfliktiv (Protokol I), vid 08.06. 1977. (1977). N. p. [Electronic resource] URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws](https://zakon.rada.gov.ua/laws). [in Ukrainian].

5. Status politsiyi: mizhnarodni standarty i zarubizhne zakonodavstvo (2013). O. A. Banchuka. Kyiv: Moskalenko O. M. [in Ukrainian].

6. Perederiy, O. S. (2009). Pravovyy status politsiyi krayin kontynental'noyi pravovoyi sim'yi: (zahal'noteoretychna kharakterystyka na materialakh Frantsiyi, Nimechchyny, Pol'shchi) *Candidate's thesis*. Kharkiv. [in Ukrainian].

7. Dmytryk, R. V. (2021). Administrativno-pravovyy status politseys'koho v Ukraini. – Kvalifikatsiyna naukova pratsya na pravakh rukopysu. *Candidate's thesis*. Natsio nal'na akademiya vnutrishnykh sprav, Kyiv. [in Ukrainian].

8. Dmytryk, R. V. (2019). Prava ta obov'yazky yak element administrativno-pravovoho statusu politseys'koho v Ukraini. *Yurydychna nauka - Legal science*, 2019, 9, 203-208. [in Ukrainian].

9. Korets'kyy, S. M. (2022) Pravove zabezpechennya administrativno-pravovoho rezhymu «voynnoho stanu». *Mizhnarodnyy naukovyy zhurnal «Internauka». Seriya: «Yury dychni nauky» Administrativne pravo i protses; finansove pravo; informatsiynne pravo - International scientific journal "Internauka". Series: "Legal Sciences"*, 11(57), 24-27. [in Ukrainian].

10. Zabezpechennya publichnoyi bezpeky i porjadku v umovakh voyennoho stanu: materialy Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (m. Kropyvnyts'kyy, 01.07.2022) (2022) - Zabezpechennya publichnoyi bezpeky i porjadku v umovakh voyennoho stanu: materialy Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (m. Kropyvnyts'kyy, 07/01/2022). Donetskyy derzhavnyy universytet vnutrishnykh sprav. Kropyvnyts'kyy. [in Ukrainian].

11. Romanyak, M. M. (2014). Harantiyi osobystoyi bezpeky ozbrojenoho pratsivnyka militsiyi: do pytannya pro vdoskonalennya pravovoho rehulyuvannya. *Naukovyy visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu - Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Ser. Yurystudentiya*, 10-2, T. 1, 81-83. [in Ukrainian].

12. Yelayev, Yu. L. (2022). Yurydychnyy status politseys'koho yak kombatanta v umovakh voyennoho stanu: doktrynal'nyy vzayemozv'yazok kryminal'noho protsesu ta administrativnoho prava Ukrainy. *Vyvochennya kryminohennoyi sytuatsiyi v Ukraini ta prohnozuvannya yiyi podal'shoi dynamiky (vplyv voyennykh faktoriv): materialy nauk.-prakt. kruhloho stolu (m. Kyiv, 07 veresnya 2022 r.)*- *Vyvochennya kryminohennoyi sytuatsiyi v Ukraini ta prohnozuvannya yiyi podal'shoi dynamiky (vplyv voyennykh faktoriv): materialy nauk.-prakt. kruhloho stolu (m. Kyiv, 07 veresnya 2022 r.)*), 200-205. / Verbens'kyy M. H., Opryshko I. V., Kulyk O. H. (Eds.) et al.]. Kyiv: DNDI MVS Ukrainy; Kharkiv: Machulin. [in Ukrainian].

13. Berdyayev, M. O. (1990). Doslydy z psykholohiyi viyny ta natsional'nosti. URL : <http://lib.ru/HRISTIAN/BERDQEW.txt>. [in Ukrainian].

14. Shemshuchenko, Yu. S., Parkhomenko, N. M. (2003). Pravovyy status. Yury dychna entsyklopediya: [Vol.106; Vol. 6: P S.] / Yu. S. Shemshuchenko (Ed.) [et al.]. Kyiv : Ukrainy's ka entsyklopediya im. M. P. Bazhana, 44. [in Ukrainian].

15. Skakun O. F. (2021). Teoriya prava i derzhavy. 4-te vydannya, stereotypne. Pidruchnyk. Kyiv: Alerta. [in Ukrainian].

16. Dodatok do IV Haaz'koyi konventsiiya pro zakony i zvychai viyny na sukhodoli ta dodatka do neyi vid 18.10.1907 (nabrannyya chynnosti dlya Ukrainy 24.08.1991. (1991).

N. p. [Electronic resource] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#n2. [in Ukrainian].

17. III Zhenevs'ka konventsiya pro povodzhennya z viys'kovopolonenymy vid 12.08.1949. Ratyfikovano Ukrainoyu 03.07.1954 (v redaktsiyi zakonu Ukrainy vid 08.02.2006 № 3413-IV. (2006). N. p. [Electronic resource] URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153. [in Ukrainian].

18. IV Zhenevs'ka konventsiya pro zakhyst tsyvil'noho naselennya pid chas viyny vid 12.08.1949 roku. Ratyfikovano Ukrainoyu 03.07.1954 roku (v redaktsiyi zakonu Ukrainy vid 08.02.2006 № 3413-IV. (2006) N. p. [Electronic resource] URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154. [in Ukrainian].

19. Kravchenko, I. M. (2018). Porivnyal'no-pravove doslidzhennya statusiv «viys'ko vopolonenny» ta «tsyvil'nyy zaruchnyk» z ohlyadu na provedennya operatsiyi Ob'yednanykh Syl (ATO) iz zabezpechennya natsional'noyi bezpeky i oborony, vidsichi ta strymuvannya zbroynoyi ahresiyi na skhodi Ukrainy. *Aktual'ni problemy prava: teoriya i praktyka - Actual problems of law: theory and practice*, 2 (36), 128-140. URL : <http://pravosnu.lg.ua/Actual-36/Actual36.pdf>. [in Ukrainian].

20. Kravchenko, I. M. (2019). Pravovi aspekty vyznachennya statusu viys'kovopolonenoho z ohlyadu na provedennya Ukrainoyu operatsiyi Ob'yednanykh Syl (ATO) iz zabezpechennya natsional'noyi bezpeky i oborony, vidsichi ta strymuvannya zbroynoyi ahresiyi RF u Donets'kiy i Luhans'kiy oblastiakh. *Visnyk Luhans'koho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka - Bulletin of the Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko*, 1 (85), 127-139. URL : <http://lduvs.edu.ua/wp-content/uploads/Docs/vysnik/2019-1.pdf>. [in Ukrainian].

21. Kravchenko, I. (2020). Pravovyy status «viys'kovopolonenny» i «tsyvil'nyy zaruchnyk» u konteksti norm mizhnarodnoho humanitarnoho prava ta provedennya operatsiyi Ob'yednanykh syl (ATO) na Skhodi Ukrainy. *Naukovyy visnyk Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav - Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 114, 1, 137-149. DOI : <https://doi.org/10.33270/01201141.137>. [in Ukrainian].

22. Rezolyutsiya 34/169 General'noyi Asambleyi OON «Kodeks povedinky posadovykh osib z pidtrymannya pravoporyadku» vid 17.12.1979. (1979) N. p. [Electronic resource] URL : <https://regulation.gov.ua/documents/id209511>. [in Ukrainian].

23. Rezolyutsiya № 690 (1979) Parlament s'koyi asambleyi Rady Yevropy pryynyata na 31-y sesiyi PARYE «Deklaratsiya pro politsiyu». m. Strasburh 08.05.1979. (1979) N. p. [Electronic resource] URL : <https://regulation.gov.ua/documents/id209571/payments>. [in Ukrainian].

24. Yevropeys'kyy kodeks politseys'koyi etyky: Rekomendatsiya (2001) 10, ukhvalena Komitetom ministriv Rady Yevropy 19.09.2001. (2001) N. p. [Electronic resource] URL : https://hrea.org/wp-content/uploads/2021/02/Recom_mendation-Rec200110_European-Code-of-Police-Ethics_Ukrainian.pdf. [in Ukrainian].

25. Pro natsional'nu bezpeku Ukrainy. Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 №2469-VIII. (2018). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR) - Information of the Verkhovna Rada (VVR)*, 2018, 31, 241. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>. [in Ukrainian].

26. Pro osnovy natsional'noho sprotyvu. Zakon Ukrainy vid 16.07.2021 №1702-IX. (2021). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR) - Information of the Verkhovna Rada (VVR)*, 2021, 41, 339. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>. [in Ukrainian].

27. Pro pravovyy rezhyim voyennoho stanu. Zakon Ukrayiny vid 12.05.2015 № 389-VIII. (2015). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR) - Information of the Verkhovna Rada (VVR)*, 2015, 28, 250. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>. [in Ukrainian].

28. Pro Natsional'nu politysiyu. Zakon Ukrayiny vid 02.07.2015 № 580-VIII. (2015). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR) - Information of the Verkhovna Rada (VVR)*, 2015, № 40-41, art. 379. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>. [in Ukrainian].

29. Sassoli, M. (2004). Zakonni tsili napadu na mizhnarodne humanitarne pravo. Kvebeks'kyi universytet, Monreal', Kanada. 23-01-2004. (2004) N. p. [Electronic resource] URL: <https://www.icrc.org/ua/doc/resources/documents/misc/ihl-attacks-230104.htm>. [in Ukrainian].

30. Pro osoblyvosti derzhavnoyi polityky iz zabezpechennya derzhavnoho suverenitetu Ukrayiny na tymchasovo okupovanykh terytoriyakh Donets'koyi ta Luhans'koyi oblastiakh. Zakon Ukrayiny vid 18.01.2018 № 2268-VIII. (2018). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR) - Information of the Verkhovna Rada (VVR)*, 2018, 10, 54 (zakon vtratyv chynnist' na pidstavi Zakonu № 2217-IX vid 21.04.2022). (2022) N. p. [Electronic resource] URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2268-19>. [in Ukrainian].

31. Instruktsiya pro porядok vykonannya norm mizhnarodnoho humanitarnoho prava u Zbroynykh Sylakh Ukrayiny, zatverdzhena Nakazom Ministerstva obrony Ukrayiny vid 23.03.2017 № 164, zareyestrovana u Ministerstvi yustytysi Ukrayiny vid 09.06.2017 za № 704/30572. (2017). N. p. [Electronic resource] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>. [in Ukrainian].

32. Kryminal'nyy kodeks Ukrayiny. Zakon Ukrayiny vid 05.04.2001 № 2341-III. (2001). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny (VVR) - Information of the Verkhovna Rada (VVR)*, 2001, 25-26, 131. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. [in Ukrainian].

33. Pro zabezpechennya uchasti tsyvil'nykh osib u zakhysti Ukrayiny. Zakon Ukrayiny vid 03.03.2022 № 2114-IX. (2022). N. p. [Electronic resource] URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#n2>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 30.01.2023

Kravchenko I., Ph.D in Law Associate Professor, Associate Professor, Associate Professor of the Department of State and Legal Disciplines of Faculty No. 2Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko, Lawyer (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

FEATURES OF THE LEGAL STATUS OF THE POLICE IN THE CONDITIONS OF INTERNATIONAL MILITARY CONFLICT

Those who fight in the war -
the most wonderful people
and the closer to the front line,
the more wonderful people
you will meet there.

Ernest M. Hemingway

In the context of the study, the problem of determining the legal status of the employees of the National Police of Ukraine, when they are involved in the international military conflict, and as a result of this, the performance of functions not peculiar to them in solving

combat tasks is considered. Under the legal regime of martial law, the police may be included in the armed forces of the party in a military conflict. At the same time, this party is obliged to warn the opponent about such a decision. In case of direct participation in hostilities, this police force becomes a legitimate military target of attack for the enemy. Therefore, the problem of the method and/or form of announcing to all other parties to an international armed conflict the introduction of National Police bodies into the defense forces directly affects the legal status of the police officer, first of all, considering how he is perceived/defined by the other party to the conflict.

Police officers who, during the period of martial law in accordance with the norms of national legislation, take a direct part in the performance of territorial defense tasks, the provision and implementation of measures of this legal regime, actually act as part of a separate type of forces of the Armed Forces of Ukraine, are operationally subordinate to the military command, and therefore, it is a belligerent party, because the parties to an international armed conflict are involved in the personnel of the armed forces.

In the context of the problem of determining the method and form of announcing the police and other paramilitary (paramilitary) organizations that maintain order, about equating them with the armed forces (defense forces) of the state to all other parties to a military conflict (war and armed conflict), a particularly acute question arises on the legislative initiative to equate police officers with military personnel, regarding their recognition as legal combatants upon the introduction of martial law and during their participation in a military conflict, with a detailed elaboration of the relevant guarantees and compensations for police officers and family members of police officers.

Keywords: the Police, Geneva Conventions, International military conflict, armed forces, the right to the prisoner, legal status, police officer, combatants, international humanitarian law, war, state defense.